

Voorjaarscongres VGCT

De geïntegreerde Holistische Theorie: een belangrijke transdiagnostische factor

Martijn Stöfseel
klinisch psycholoog-psychotherapeut
eigen psychotherapie- en onderwijspraktijk in Lunteren

20 maart 2026

1

doel workshop

- inzicht in de transdiagnostische functie van de Holistische Theorie bij complexe(re) behandelingen
- kennis van verschillende soorten holistische theorieën en casusconceptualisaties
- vaardigheid in het toepassen van het geïntegreerde model van de Holistische Theorie

2

'handvatten' bij complexe problematiek

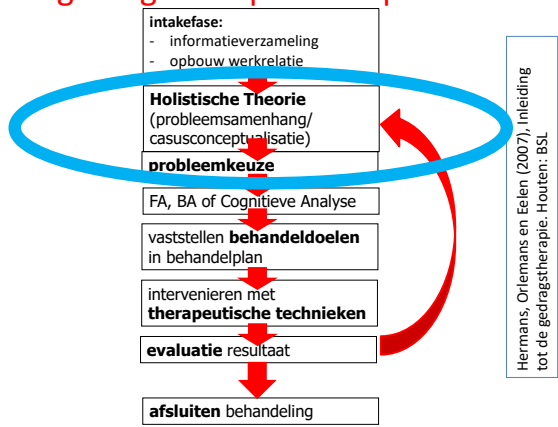
Naar: M.Stöfseel en T. Mooren (2017), Trauma en persoonlijkheidsproblematiek. Houten: BSL

1. goede diagnostiek (trauma, relevante schokkende gebeurtenissen, i.v.b. *depressie, etc.*)
2. goede theorie over de samenhang van symptomen, levensloop en hulpvraag als kapstok van hulpverlening (*casusconceptualisatie, holistische theorie*)
3. consensus/compromis met de cliënt over dit behandelplan en methoden in transparante communicatie (*transdiagnostisch doel: passend en gewenste regie over de behandeling*)
4. overzicht over verschillende behandelinterventies (*driefasenmodel, interventiecirkel*)
5. behandelplan, voor zover mogelijk, gebaseerd op:
  1. verwerking traumata/schokkende gebeurtenissen
  2. verandering coping,
6. adequate therapeutische relatie en oppassen van de behandelplan
7. en dan wordt het vaak *gestructureerd prutsen*

3

het gedragstherapeutisch proces

intakefase:
- informatieverzameling
- opbouw werkkrelatie

Holistische Theorie (probleemsamenhang/casusconceptualisatie)

probleemkeuze

FA, BA of Cognitieve Analyse

vaststellen **behandeldoelen** in behandelplan

intervenieren met **therapeutische technieken**

evaluatie resultaat

afsluiten behandeling

Hermans, Orlemans en Eelen (2007), Inleiding tot de gedragstherapie. Houten: BSL

4

indicatie/rationale Holistische Theorie

- ordening beschikbare materiaal
- samenhang tussen verschillende problemen en anamnestiche informatie
- psycho-educatie voor cliënt: meer betrokkenheid en transparantie
- ontschuldigend effect voor cliënt
- komen tot een beredeneerde keuze voor eerste behandelplan
- overzicht houden en helderheid geven bij **complexe** behandelingen
- evaluatie-instrument gaandeweg de behandeling
- bij **enkelvoudige** problematiek van weinig toegevoegde waarde

5

casusconceptualisatie wordt ook gezien als combinatie van Holistische Theorie en betekenis- en functieanalyse (o.a. Hermans)

holistische theorie= casusconceptualisatie= probleemsamenhang

1. holistische theorie volgens 'vakjesmodel': AHMAS-model
2. cognitieve casusconceptualisatie (Beck) wordt ook gebruikt in de EMDR
3. casusconceptualisatie in de schematherapie
4. holistische theorie volgens SORCmodel
5. holistische theorie in drie kolommen
6. KOP-model: Klachten = Omstandigheden x Persoonlijke stijl
7. VGCT-model
8. psychodynamische formulering
9. model van Wispelwey ('betekenisgevende gedragstherapie')
10. geïntegreerd model van holistische theorie (Stöfseel, 3/2025)

6

wetenschappelijke evidentie

- Er is **geen** wetenschappelijke evidentie dat het ene model beter zou zijn dan het andere model.
- De empirische fundering van al deze modellen is niet sterk
- De mate waarin verschillende behandelaars tot een zelfde casusconceptualisatie komen bij eenzelfde cliënt bleek betrekkelijk gering (Eels, 2009)

7

7

Geïntegreerd model van Holistische Theorie

jeugd (<20)

- narcistische vader, die geen aandacht voor kinderen had,
- angstige moeder, die niet warm was
- jongste zoon van 6 kinderen
- iedereen op zichzelf, 'los-zandgezin'
- moeten presteren, fouten maken is een ramp

kerncognities/schemata

- 'ik ben niet goed genoeg'
- 'ik mag er niet zijn'

coping (modi)

- aanpassen aan de ander
- pleasen,
- hard werken, geen rust nemen
- perfectionisme

klachten

- somber,
- laag zelfbeeld
- weinig eigenheid, weinig identiteitsgevoel,
- overbelast,
- weinig sociale contacten, geen relatie
- heel erg moe
- angstig in gezelschappen als je je moet laten zien
- plekeren,
- slecht slapen

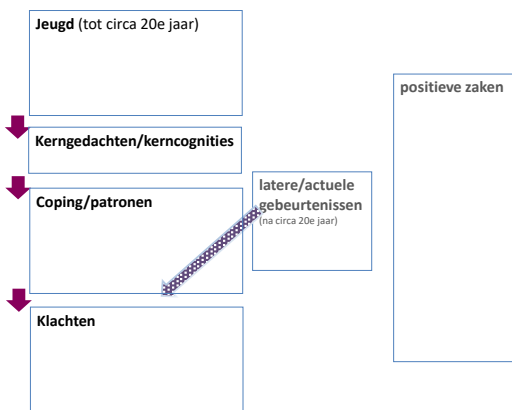
latere/actuele
gebeurtenissen (>20)
sexueel misbruik door
leraar,
autoongeluk

positieve zaken

- wordt gewaardeerd door collega's,
- slim,
- sport veel, goede conditie
- betrouwbaar,
- trouw,
- doorzetter
- vriendelijk

8

geïntegreerd model Holistische Theorie

9

'handleiding'

geïntegreerd model van holistische theorie (1)

- 1- bepaal welke klachten er nu spelen (a.d.h.v. de intake),
- 2- stel vast welke copingstijlen er spelen, op basis van:
  - geformuleerde klachten, indrukken van de cliënt in de communicatie, intake-informatie,

'Hoe ga je met jezelf en de wereld om je heen om, zodat je deze klachten hebt gekregen?'
- 3- probeer vast te stellen wat voor kerncognitie(s) er bij de cliënt speelt/spelen (in ieder geval: 'ik ben...' en eventueel ook: 'de wereld is...' of 'anderen zijn...')

'Hoe denk je in de kern over jezelf (of de wereld) zodat je deze coping nodig hebt/hebt ontwikkeld?'
- 4- welke invloeden uit jeugd (of andere ervaringen) verklaren het ontstaan van de kerncognitie en/of de copingstijlen?

'wat is er gebeurd in je jeugd, zodat je zo over jezelf hebt leren denken?'
- 5- apart blokje 'latere/actuele gebeurtenissen',
- 6- een positieve 'lijn', dit maakt het geloofwaardiger voor de cliënt en geeft inzicht waar de sterke kanten van de cliënt liggen!

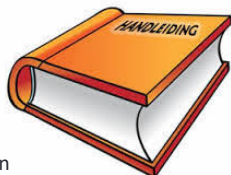

10

'handleiding'

geïntegreerd model van holistische theorie (2)

- controle: op einde moet er van boven naar beneden een logische samenhang ontstaan,
- gebruik de woorden van de cliënt,
- check of de cliënt elke stap kan volgen,
- denk hardop, samen met je cliënt,
- mooist: samen met cliënt op bord zetten
- je kan de cliënt thuis de flap op een A-4-tje laten overnemen (en een kopietje voor jou maken !)
- de cliënt moet wel in enige mate coöperatief zijn ! anders...

11

een Holistische Theorie bij borderline problematiek

jeugd (<20)

- geboren als 'ongelukje'
- labiele moeder, afwezige vader
- veel onzekerheid; financiële problemen, huissluitzettingen, verhuizingen, wisselende scholen
- veel slaag,
- seksueel misbruikt door opa
- gepijst op school
- op 12^e experimenteren met drugs

kerncognities

- 'ik ben niets waard'
- 'de wereld is gevaarlijk'
- 'de anderen zijn onveilig'

coping

- anderen op afstand houden, om niet weer gekwetst te worden
- veel ruimte innemen; dominant sociaal gedrag
- overmatig medeleven; seks, alcohol en incidenteel cocaine
- verbaal agressief worden bij vermeende bedreiging
- externaliseren
- boulimia: meltdowns bij hoog oplopende spanning
- veel relatieblijken en vluchtige relaties

klachten

- somber, ongelukkig, 'leeg van binnen'
- snel gevoel tekort te zijn gedaan
- zich vaak niet begrepen voelen door anderen
- veel conflicten in werksituaties en daardoor ontslagen/geen contractverlenging maar twee vrouwenliden,
- eenzaam
- mondproblemen door boulimia nervosa
- marginaal sociaal en maatschappelijk functioneren, financiële problemen

positieve zaken

- positieve inslag,
- doorzettingsvermogen,
- intelligent
- creatief
- houdt de moed erin!
- twee trouwe vriendinnen
- durft naar eigen tekortkomingen te kijken

12

aanpassingen/opmerkingen

meest
gemaakte
fout

- kinderen:
    - alleen 'jeugd' en bijvoorbeeld 'recente stressoren' als latere gebeurtenissen
  - biologische factoren: ADHD, LVB, aangeboren hersenletsel, temperament, et cetera
    - onder kopje 'jeugd'
  - gezinstijl en gezinsregels:
    - onder kopje 'jeugd'
  - zowel binnen- als buitengezinsfactoren
    - onder kopje 'jeugd'
  - bij nieuwe informatie kan HT veranderen!
- let op dat bij kerncognities geen copinggedachten komen
    - **actieve werkwoorden betekenen meestal coping (bij moeten),**
  - bepaalde coping kan naast negatieve effect ook een positief hebben
    - dan zowel onder 'coping', als onder 'positieve zaken'
  - cliënt moet wel in enige mate coöperatief zijn of inzicht (willen) hebben. Als dat niet zo is, kun je het overigens ook voor jezelf doen!
  - ook goed toepasbaar bij vastlopende behandelingen

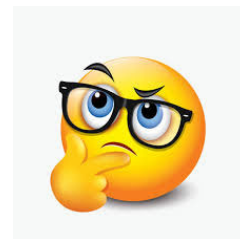
13

eerste probleemkeuze

(op volgorde van belangrijkheid)

Hermans, Orlemans en Eelen (2007), *Inleiding tot de gedragstherapie*. Houten: BSL

- problematische waarde,
- hulpvraag client,
- centraliteit,
- concreetheid,
- behandelbaarheid,
- waarschijnlijkheid

14

conclusie

- bij alle behandelingen helpt het om een holistische theorie op te stellen:
- de cliënt krijgt *inzicht*,
- de behandelaar krijgt *overzicht*, *beredeneerde keuze voor behandeldoelen*, gelegenheid voor *evaluatie* en het kan helpen bij achterhalen waarom een *behandeling niet lukt*
- bij enkelvoudige problematiek is een holistische theoretische *notie in je hoofd* voldoende
- bij complexere problematiek is het goed om het *visueel* te maken/presenteren
- *samen* met je client
- en hou het *simpel* = overzichtelijker

15

vragen?

- martijn@stofsels.nl

16